

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

AL/1646/2009

Pályázati kiírás száma: GVH VKK/3/2009**Program elnevezése:** Versenypolitika és versenyképesség címmel új rovat indítása a Külgazdaság című folyóiratban**A támogatási szerződés száma:** AL/1250/2010**Kedvezményezett neve:** Kopint Konjunktúra Kutatási Alapítvány**Szakmai felelős neve:** Landau Edit**A Program befejezésének határideje:** 2010. október 15.A beszámoló csak részeredményre vonatkozik:¹ Nem, az egész program eredményére.

1. **Ismertesse a Program megvalósításának menetét, írja le a végrehajtás egyes lépéseit és csatolja a végrehajtás során keletkezett fontosabb dokumentumokat! Sorolja fel a Program megvalósításában közreműködőket (a Kedvezményezett részéről vagy megbízása alapján)!**

A Külgazdaság Szerkesztősége Versenypolitika és versenyképesség címmel új rovatot indított a pályázatban ígértnek megfelelően. A rovatban megjelent cikkek terjedelme mintegy 21 szerzői ív.

A megjelent cikkek felsorolása és tartalma a következő:

Körkérdés a válságról és az állami beavatkozásról

Külgazdaság, LIV. Évf., 1–2. szám (január–február, 67–129. o.)

Tartalom

A feltett kérdésekre válaszolnak: *Ádám Zoltán, Antalóczy Katalin, Bod Péter Ákos, Chikán Attila, Csáki György, Gács János, Karsai Gábor, Madarász Aladár, Muraközy Balázs, Nagy Katalin, Palócz Éva, Richter Sándor, Sass Magdolna, Simonovits András, Soós Károly Attila, Várhegyi Éva*

A világméretű pénzügyi és gazdasági válság következményeinek korlátozása szinte minden gazdaságban olyan állami beavatkozási akciókat tett szükségessé, amelyeket korábban egyáltalán nem, vagy sokkal kisebb mértékben alkalmaztak (bankok, pénzügyintézetek és termelővállalatok államosítása, illetve állami részvétel a finanszírozásukban; adott cégek, foglalkoztatotti csoportok és fogyasztói rétegek érdekeit védő költséges állami mentőprogramok elindítása stb.). E mellett olyan törekvések, amelyek egyes közfeladatok magánosítására irányultak (pl. a nyugdíjrendszerek magánosítása) jelentősen veszítettek vonzerejükből. Az állami beavatkozás és gondoskodás így előtérbe került, és gyanítható, hogy ez a fejlemény széles körben befolyásolja majd a gazdaság szereplőinek jövőbeli

¹ Amennyiben a szakmai beszámoló a Program valamely fázisában született részeredmény(ek) bemutatására szolgál, a beszámolót csak az adott részeredményre vonatkozóan kell értelemszerűen kitölteni.

viselkedését. Fontos kérdés, hogy milyen mértékben alakul ki az a szemlélet, hogy az *állami beavatkozás erősödése csak kényszerű és átmeneti jelenség volt*, illetve *milyen mértékben szoknak hozzá a gazdaság szereplői a központi segítséghez és válnak viselkedésükben függővé az állami gondoskodástól*. További kérdések:

– Vajon a válság nyomán jelentősen átértékelődik-e az államnak a gazdaságban játszott szerepe a világ országaiban?

– Mi lesz ezen a területen a növekvő eladósodással szembenézni kénytelen kormányok teendője, illetve az EU tagországai esetében az unió intézményeinek feladata?

– Van-e ezzel kapcsolatban a magyar politikai elitnek stratégiája, és ha igen, ezek a stratégiák segítik-e a kérdés megoldását?

– A válság nyomán milyen egyéb, az állami szerepvállalástól független tendenciák befolyásolhatják tartósan a gazdasági szereplők viselkedését, és ezek hogyan hatnak a hazai vállalatok versenyképességének alakulására?

Bakonyi Eszter: Szeretjük-e a versenyt?

Vélemények a piacgazdaságról Magyarországon

Külgazdaság, LIV. Évf., 1–2. szám (január–február, 130–165. o.)

Tartalom

A cikk arra keresi a választ, hogy hogyan vélekedik a magyar közvélemény a piacgazdaság néhány alapvető vonásáról, intézményeiről és hazai tapasztalatairól két évtizeddel a rendszerváltás után. Az elemzés középpontjában az emberek versennyel kapcsolatos attitűdjei állnak mind fogyasztóként, mind a kínálati oldal nézőpontjából. A Medián idősoros vizsgálatainak köszönhetően a privatizációval, az állam szerepével és a gazdasági sikerrel kapcsolatos vélemények változását is vizsgálni tudta a szerző. A cikk fontosabb megállapításai közé tartozik, hogy a magyar társadalom a rendszerváltás óta egyre nagyobb mértékben utasítja el a piacgazdaságot, a nagyvállalatok és földek magánosítását, a külföldiek tulajdonlását, valamint a teljesítmények piaci jutalmazását. A piacgazdaság elutasítottsága mellett jelentős a hazai versenyt tisztességtelennek mondók aránya. A versenyt általában azok kedvelik, akik maguk szinte teljesen védett helyzetben vannak vele szemben.

Galamb Zsófia – Kányási Zsófia: A munkahelymegőrzéshez és a munkahelyteremtéshez kapcsolódó közösségi állami támogatási szabályok, illetve a hazai foglalkoztatás legfontosabb támogatási lehetőségei

Külgazdaság, LIV. Évf., 1–2. szám (január–február, Jogi melléklet, 1–20. o.)

Tartalom

A recesszió következtében 2008 októbere óta mintegy nettó 90 000–100 000-rel csökkent a munkahelyek száma. Valójában ennél lényegesen magasabb lenne ez az arány,

amennyiben a cikkben bemutatott intézkedések bevezetésére nem került volna sor. Tekintettel arra, hogy Magyarország az Európai Unió tagja, munkahelymegőrző és munkahelyteremtő támogatási konstrukciók kialakítására kizárólag a vonatkozó közösségi versenyjogi – állami támogatási – szabályok betartása mellett kerülhet sor. A munkahelyteremtés támogatása jogcímen az unió számos eszközt biztosít a tagállamok részére. A válság kapcsán azonban a munkahelymegőrzés elősegítése került inkább előtérbe, a szerzők véleménye szerint a közösségi állami támogatási szabályok e téren meglehetősen kevés lehetőséget biztosítanak a támogatást nyújtók számára. A téma összefoglalásának fő indoka az, hogy megvizsgáljuk, a kialakult gazdasági és pénzügyi válság legsürgetőbb kihívásaként megjelenő munkanélküliség leküzdésére a versenyjog keretein belül milyen megoldások állnak rendelkezésre.

Fenyő György – Várhegyi Éva: A válság hatása a bankszektorra

Külgazdaság, LIV. Évf., 3–4. szám (március–április, 81–108. o.)

Tartalom

A magyar bankszektort sajátos helyzetben érte a nemzetközi pénzügyi-gazdasági krízis, amelynek előnyös és hátrányos vonásai egyaránt voltak. A cikk a hazai bankszektorban a válság nyomán végbement változásokat elemzi, és a nemzetközi tapasztalatok tükrében megpróbálja felmérni és előre jelezni a középtávon várható hatásokat. Az elemzés a banki tevékenység terjedelmére, struktúrájára és jövedelmezőségére fókuszál, de figyelemmel van a szabályozási környezet módosulására is. Az előrejelzés a bankrendszer fejlődése, üzleti lehetősége mellett a banki alkalmazkodás módjára, az üzleti modellek módosulására is kitér, amihez a nyugati bankoknál megfigyelhető változásokat is figyelembe veszi.

Szilágyi Pál: Fúziós szimulációk a közösségi versenypolitikában

Külgazdaság, LIV. Évf., 5–6. szám (március–április, Jogi melléklet, 47–57. o.)

Tartalom

A tanulmány célja, hogy bemutassa és értékelje a fúziós szimulációk területén a legújabb jogfejlődést. Az Európai Unióban a fúziós szimulációk viszonylag rövid múltra tekinthetnek vissza, ugyanakkor egyértelmű térnyerést figyelhetünk meg. A gyakorlatban azonban világossá vált, hogy míg elméleti szinten a piaci erő mérésére ideális feltételek mellett kiválóan alkalmas, addig a gyakorlatban önmagában nem alkalmazható módszerről van szó. Komplex versenyjogi elemzések során azonban fel kell készülni a szimulációk alkalmazására és értelmezésére.

Vince Péter: Piacnyitás után: versenyhelyzet és koncentráció az energiaszolgáltatásban

Külgazdaság, LIV. Évf., 7–8. szám (július–augusztus, 76–102. o.)

Tartalom

Magyarországon a villamosenergia- és a földgázszektort érintő teljes piacnyitásra 2009-ben került sor. A piacnyitásra a villamosenergia-szolgáltatás egyes részterületein 2008-ban igen eltérő versenyfeltételekkel került sor, így a koncentrálttság a termelésben fennmaradt a piacnyitás után is, az értékesítésben azonban mérséklődött. A nagykereskedelmi értékesítésben a koncentrációt – a legnagyobb súlyú szereplő (MVM Trade Zrt.) piaci részesedését – nem a kialakuló verseny, hanem hatósági döntések csökkentették. Az eleve kevésbé koncentrált, többszereplős kiskereskedelmi piacon jelentős változást – a közüzemi ellátás megszűnése miatt – a szabad piaci értékesítés súlyának növekedése idézte elő. Az egyetemes szolgáltatásban és a szabad piacon értékesítő vállalkozások piaci részesedése nem rendeződött át számottevő mértékben, és verseny elsősorban a nagyobb felhasználókért indult meg. A földgázszektorban a teljes piacnyitás 2009 júliusában indult meg. Ennek következtében megszűnt az az állapot, hogy az értékesítés két élesen eltérő szabályozás szerint működő piacon zajlik, véget ért a versenypiaci és a közüzemi értékesítés párhuzamossága. Az új szabályozás hatályba lépése nyomán megindult piacszerkezeti változásokról, ezeknek a versenyhelyzetre, az áralakulásra gyakorolt hatásairól azonban korlátozottan állnak rendelkezésre információk. A cikkben a szerző bemutatja, hogy a villamosenergia- és a földgázszektorokban a liberalizációra milyen kiinduló helyzetben került sor: hogyan jellemezhető az értékesítési szerkezet, a piaci koncentráció, illetve a piacnyitás után milyen változások figyelhetők meg.

Fertő Imre – Bakucs Lajos Zoltán: Árleszállítás elméleteinek tesztje: a tej példája

Külgazdaság, LIV. Évf., 7–8. szám (július–augusztus, 103–124. o.)

Tartalom

A cikkben a szerzők az árleszállítás elméleteinek néhány előrejelzését tesztelik kiskereskedelmi lánc szintű adatok segítségével a hazai tejpiac példáján. Az áreloszlások vizsgálata azt sugallja, hogy mindegyik termék esetében el lehet vetni az egymással versengő elméletek előrejelzéseit. Eredményeik nem támogatják a leértékelés elméletei többségének azt az előrejelzését, hogy az árleszállítási akciókat a feldolgozók határozzák meg. Számításaik inkább azt valószínűsítik, hogy nincs szignifikáns különbség a dobozos és a tartós tejek áreloszlása között. A leértékelések időbeliségére vonatkozóan becsléseik azt a hipotézist támogatják, hogy az üzletek váltogatják a nemzeti márkák árleszállítását. Összefoglalva, a magyar tejtermékek esetében az árleszállítások létező modelljeinek előrejelzései csak részben konzisztensek a leértékelések néhány aspektusával.

Tóth Tihamér: Versenykorlátozó megállapodások a GVH 2009-es gyakorlatában

Külgazdaság, LIV. Évf., 7–8. szám (július–augusztus, Jogi melléklet, 65–86. o.)

Tartalom

A Gazdasági Versenyhivatal 2009 során jelentős mértékű bírságot szabott ki, amelyek egyik oka a kartellek számának növekedéséből fakad. A GVH az év során a klasszikus kartelleken túlmenően komplex kérdéseket felvető jogsértésekkel is foglalkozott, mint például a bankközi jutalékok megállapításának kérdése. A vertikális megállapodások kapcsán szembeűnő a viszonteladási árörögztetés, hiszen ez tipikusan a nyilvánvalóan jogsértő magatartások körébe tartozik. A GVH érdeklődése továbbra is intenzív volt a szakmai kamarák magatartása iránt.

Oblath Gábor: Magyarország versenyképessége nemzetközi összehasonlításban – a makrogazdasági mutatók jelzései

Külgazdaság, LIV. Évf., 9–10. szám (szeptember–október, 3–53. o.)

Tartalom

A nemzetközi versenyképesség többféleképpen megközelíthető, értelmezhető és mérhető fogalom, s a különböző megközelítések esetenként merőben eltérő gyakorlati megállapításokra vezethetnek. A cikk, amely a versenyképességet az országok relatív külgazdasági teljesítményeként értelmezi, makrogazdasági adatok alapján és kelet-közép-európai összehasonlításban kíván a magyar gazdaság nemzetközi versenyképességéről képet adni. A vizsgálat első részében a reálgazdasági és árszintfelzárkózás, a világkereskedelmi részarányok, valamint az importbehatolás mutatói alapján próbálja a szerző azonosítani hat új EU-tagország külgazdasági versenyképességének javuló, illetve romló időszakait. A továbbiakban az EU-ba irányuló kereskedelem, illetve az EU külkereskedelmén belüli pozíciók alapján is vizsgálja a visegrádi országok versenyképességének alakulását. A folyó, illetve változatlan áron mért részesedések áttekintése mellett a nemzetgazdasági összteljesítményhez is viszonyítja a külgazdasági teljesítményt. Végül a 2000-es évek hazai kiviteli és behozatali ár- (egységérték-) változásairól ad képet nemzetközi összehasonlításban, rámutatva, hogy a külkereskedelmi árak relatív alakulása önmagában nem tekinthető versenyképességi mutatószámnak.

Valentiny Pál: Piacnyitás a hálózatos szolgáltatásoknál

Külgazdaság, LIV. Évf., 9–10. szám (szeptember–október, 54–77. o.)

Tartalom

A hálózatos szolgáltatások piacnyitása több évtizede tart. Ez alatt az idő alatt láthatóvá vált, hogy mely lépések azok, amelyek inkább gátolják és melyek azok, amelyek inkább segítik ezt a folyamatot. Megerősödött az igény a piacnyitás értékelésére, a hátralevő út felmérésére. A piacnyitást többnyire a versenyhelyzetek változása mutatóinak felhasználásával mérik. Ilyen például a piacszerkezet változása, a piacra lépés nehézségi

foka, a vertikálisan integrált vállalkozások versenyző részpiacainak leválaszthatósága, a költségek és árak alakulása. A tanulmány a piacnyitás mérhetőségét amerikai, ausztrál, brit és európai tapasztalatok ismertetése után a hazai szolgáltatások esetében is megvizsgálja.

Laki Mihály: Vállalati magatartás és a gazdasági válság

Összehasonlító elemzés

Külgazdaság, LIV. Évf., 9–10. szám (szeptember–október, 78–92. o.)

Tartalom

A cikk a vállalati vezetők által használt vállalatirányítási eszközök és a gazdaság helyzete közötti összefüggéssel foglalkozik. A 2008-ban kezdődő gazdasági visszaesés feltételei között – hasonlóan a kilencvenes évek elején zajló transzformációs visszaesés éveihez – egyre szűkült a válságmegoldó módszerek alkalmazásának lehetősége és terjedtek a csupán a válság hatásainak elodázását szolgáló eszközök. A rendszerváltás óta eltelt két évtizedben a magyar vállalatok megtanulták a piacgazdaságbeli alkalmazkodás módszereit. A mostani válságban azonban már nincs módjuk az átmenet nem ismétlődő válságelhárító módszereinek tömeges alkalmazására.

Nagy Csongor István: A csoportos igényérvényesítés összehasonlító jogi modelljei – I. rész.

Az amerikai class action

Külgazdaság, LIV. Évf., 9–10. szám (szeptember–október, Jogi melléklet, 89–110. o.)

Tartalom

A tanulmány a csoportos igényérvényesítés kérdését összehasonlító jogi szempontból vizsgálja. Célja a csoportos perlés összehasonlító jogi modelljeinek felvázolása, és azok előnyeinek, érdemeinek és hátrányainak összevetése. Mivel a csoportos igényérvényesítés különböző nemzeti jogrendszerekben jelenik meg, a tanulmány meghatároz egy olyan fogalmi iránytűt, amely segíti az olvasó tájékozódását a csoportos perlés tengerén. Továbbá, elhatárolásra kerül a csoportos igényérvényesítés három alapvető modellje: az amerikai csoportper (class action), az európai, opt-in megoldáson alapuló, csoportos pertársaság modell, valamint a közérdekű per, amelyet szintén általában Európában alkalmaznak. A tanulmány jelen része foglalkozik az amerikai csoportper modellel, annak elméletével és gyakorlatával. Emellett vizsgálja az ausztrál és kanadai jog megoldásait; ezek az országok az amerikai csoportper modellt követik, noha azt más jogi tradícióval fűszerezve. A tanulmány ezen része amellet érvel, hogy az amerikai (opt-out) csoportperrel kapcsolatos kritika nem állja meg a helyét, amennyiben az opt-out rendszert kontinentális jogi környezetben alkalmazzák. Bizonyításra kerül, hogy az amerikai rendszer túlbujánzásait

nem maga a csoportper okozza, hanem sokkal inkább az amerikai jognak olyan jogintézményei és szabályai, amelyek a csoportperek működését katalizálják (ügyvédi költség viselésével kapcsolatos szabály, büntető kártérítés stb.). Kifejtésre kerül, hogy az amerikai csoportper túlburjánzásai nem hajtanának ki, amennyiben ezt a jogintézményt egy kontinentális jogrendszer részeként alkalmaznánk.

Dr. Bodzási Balázs: A magyar versenyjogi jogirodalom legújabb irányai

Könyvismertetés a „Versenyjogi jogsértések esetén érvényesíthető magánjogi igények” című tanulmánykötetről, valamint Darázs Lénárd: „A kartellek semmissége” című monográfiáról

Külgazdaság, LIV. Évf., 9–10. szám (szeptember–október, Jogi melléklet, Új könyvek, 111–117. o.)

Tartalom

Az elmúlt két évben a magyar versenyjogi jogirodalom érdeklődése határozottan a versenyjogsértések esetén érvényesíthető polgári jogi (magánjogi) szankciók kérdésköre felé fordult. Ennek jeleként látott napvilágot 2009-ben a „*Versenyjogi jogsértések esetén érvényesíthető magánjogi igények*” című tanulmánykötet. (Bassola Bálint/Belényesi Pál/Csépai Balázs/Dedics Zsigmond/Fejes Gábor/Hegymegi-Barakonyi Zoltán/Horányi Márton/Nagy Csongor István/Ruszthiné dr. Juhász Dorina/Szabó Péter. Versenyjogi jogsértések esetén érvényesíthető magánjogi igények. Szerkesztő: Dr. Boytha Györgyné, HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2009. 329 o.) A tanulmánykötet által érintett témakörök egyikét veszi alapos elemzés alá Darázs Lénárd a kartellek semmisségét bemutató, rendkívül alapos és az általános polgári jogi dogmatika számára is számos hasznos javaslatot és gondolatot tartalmazó, 2009 végén megjelent munkájában. (Darázs Lénárd: A kartellek semmissége. Complex Kiadó, Budapest, 2009. 416 o.) Tekintettel arra, hogy a két kötet mindenre kiterjedő bemutatására terjedelmi okok miatt nem kerülhet sor, ezért az olvasói érdeklődés felkeltése érdekében azt a megoldást választotta a szerző, hogy kiemelt egy olyan kérdéskört, amelyben a két kötet szerzői ellentétes álláspontot képviselnek. Ennek során elsődlegesen nem az állásfoglalás a cél, hanem az a fajta problémafelvetés, amely a magyar jogász közvéleményt is véleményalkotásra ösztönözheti. Ezt megelőzően azonban a szerző rövid kitekintést ad a versenyjog eme új és még mozgásban, fejlődésben lévő területének európai uniós háttéréről.

2. Részletesen ismertesse és értékelje a Program eredményeit!

- szakmailag / tudományos szempontból
- a pályázati célkitűzésekkel összefüggésben
- újszerűség bemutatása

- a továbbfejlesztés lehetőségei (pl. Program kiterjesztése, további kutatás, módosítás szükségessége)
- az eredmények hasznosításának lehetőségei

A Külgazdaság című folyóiratban a pályázati kiírásnak megfelelően a versenykultúra fejlesztése érdekében versenyjoggal, versenyjogi jogirodalom legújabb irányaival, versenypolitikával, versenyszabályozással, a verseny érvényesülésével, illetve piacelmélettel foglalkozó, a legfrissebb kutatási eredményeken alapuló cikkeket jelentettünk meg magas szakmai színvonalon, mintegy 21 ív terjedelemben. A színvonalat a szakmailag elismert szerzői kör, valamint a cikkek lektorálása biztosította.

A lapban korábban is jelentettünk meg e témákkal foglalkozó írásokat. Az elnyert támogatásnak köszönhetően azonban a "Versenypolitika és versenyképesség" című új rovatunkban mind a cikkek számát, mind a témával foglalkozó írások terjedelmét meg tudtuk növelni, valamint a feldolgozott témaköröket is ki tudtuk bővíteni. Így több cikk foglalkozott a válság és a szabályozás gazdasági és jogi aspektusaival, a vállalati magatartás átalakulásával, a gazdaság egyes szektorainak sajátos versenyhelyzetével, így a hálózatos szolgáltatásokkal, a bankszektorral, továbbá a foglalkoztatással, valamint a versennyel és a versenyképességgel összefüggő problémákkal, a közösségi és a versenyjog kérdéseivel.

A program eredményeként a folyóirat olvasói így alaposabban megismerhetik e fontos kérdéseket. Lapunkat – a visszajelzések szerint – a közgazdászok, az államapparátusban, a vállalati szférában, a szakmai szervezeteknél, a gazdasági joggal foglalkozók körében hasznosítják. Így a megjelent cikkek nagymértékben hozzájárultak a pályázatban megfogalmazott témák terjesztéséhez, az olvasók ismeretanyagának bővítéséhez.

3. Sorolja fel, és mellékelten csatolja a Programmal (annak eredményeivel) összefüggésben született tanulmányokat, kiadványokat, publikációkat, előadásokat, stb.! A Program végrehajtása mennyiben segítette a Programban résztvevők tudományos előmenetelét?

Az 1. pontban felsorolt cikkeket tartalmazó Külgazdaság című folyóirat számait mellékeljük beszámolóinkhoz.

A támogatás a témával foglalkozó cikkek megjelenését segítette elő, így ezek az írások teljesítik a pályázatban elvállalt feladatot.

4. Mutassa be, a Program megvalósítása mennyiben felel meg az eredeti szakmai tervnek (ütemezés, eredmények, esetleges eltérések indokai, különös tekintettel a támogatási szerződés módosítása nélkül végrehajtottakra)!

A pályázatban vállalt 10 szerzői ív terjedeleminél lényegesen több, mintegy 21 ívnyi anyagot jelentettünk meg. Így a támogatási szerződésben foglaltakat túlteljesítettük.

5. Amennyiben rendelkezésre áll, csatolja a Program résztvevői / célcsoportja által készített értékelést!

Kelt: Budapest, 2010. október 19.

Landau Edit
.....
Szakmai felelős aláírása

GA
.....
Kedvezményezett (képviselőjének
cégszerű) aláírása

